flentinum seff. 13. cap. 8. *Semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut laici a Sacerdotibus communionem acciperent : Sacerdotes autem celebrantes seipses communicarent : qui mos, tanquam ex traditione Apostolica descendens, jure ac merito retinere debet.*

12 Dico, secundo, non omnes Sacerdotes possunt hoc sacramentum licite ministrare, sed solum illi qui habent potestatem jurisdictionis, vel ordinariam, vel delegatam.

Hæc etiam conclusio est omnino certa : ita enim generaliter de sacramentis habetur in Clementina *Dudum*, de sepulturis, & in particulari de isto in Concilio Carthaginensi 1. cap. 7. & Milevitano cap. 18. & Lateranensi 1. cap. *Omnis utriusque sexus*. Ratio vero est, quia etsi administratio Eucharistiæ non sit actus judicialis, sicut est pœnitentiæ administratio, est tamen proprius Pastoris actus, & quidem magis quam actus publice docendi populum, cum sit actus pascendi gregem Christi spirituali pabulo carnis Domini : Ergo ad licite administrandum hoc sacramentum potestas jurisdictionis vel ordinaria vel delegata requiritur. Unde Leo Papa Epistola Decretali ad Theodorum Episcopum Forojuliensem relata in capit. *Multiplex* 49. de Pœnitentia distinct. 1. *Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem Pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem sacramentorum per januam reconciliationis admitterent*. Ex quibus inferes, esse peccatum mortale ministrare Eucharistiam sine debita jurisdictione aut facultate, quia est usurpare jus alienum in re gravi, & cum animarum periculo, per se loquendo, & contra pacem & debitam gubernationem, & ordinem Ecclesiæ. Porro jurisdictio ordinaria residet in superioribus quorum officio connexa est, ut in Summo Pontifice pro universa Ecclesia, in Episcopo pro sua Diœcesi, in Parocho pro sua Parochia. Extraordinaria vero seu delegata residet in illis quibus a superiore communicata est, uti illam per Bullas Pontificias habent Religiosi mendicantes, unde licite possunt in suis Ecclesiis Eucharistiam quovis anni tempore, præterquam in die Paschatis, & in articulo mortis, ministrare.

13 Advertendum est autem, hoc inter administrationem sacramenti Pœnitentiæ & Eucharistiæ reperiri discrimen, quod pro administratione pœnitentiæ requiritur approbatio Ordinarii, non vero pro administranda Eucharistia, cum utriusque non sit eadem ratio : nam in Sacramento Pœnitentiæ requiritur scientia, qua distinguantur peccata, requiritur etiam specialis probitas ministri, propter specialem familiaritatem cum pœnitentibus : semel autem hostia consecrata, eam ministrare, has difficultates non habet : unde praxi receptum est, quod simplices Sacerdotes ab Ordinario non approbati, ex expressa vel tacita Parochi licentia, Eucharistiam ministrant.

14 Dico tertio, Diacono ex officio convenit sanguinem Christi dispensare, non vero corpus ; ex commissione tamen Sacerdotis, cujus est minister. Ita S. Thomas hic art. 3. ad 1. ubi ait : *quod Diaconus, quasi propinquus ordini Sacerdotali aliquid participat de ejus officio : ut scilicet dispenset sanguinem, non autem corpus, nisi in necessitate, jubente Episcopo, vel Presbytero. Primo quidem, quia sanguis Christi continetur in vase : unde non oportet quod tangatur a dispensante, sicut tangitur corpus Christi. Secundo, quia sanguis designat redemptionem a Christo in populum derivatam : unde & sanguini admiscetur aqua, quæ significat populum. Et quia Diaconi sunt inter Sacerdotem & populum, magis convenit Diaconis dispensatio sanguinis, quam dispensatio corporis*. Idem docet in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 3. quæstiunc. 2. ubi sic discurrit : *Si Sacerdos participat aliquid de virtute perfectiva, quæ est Episcopi ; ita Diaconus participat aliquid de dispensatione hujus sacramenti : competit enim ei ex officio sanguinem Domini dispensare, sed non corpus ; quia dispensator corporis oportet quod ipsum corpus tangat, non autem dispensator sanguinis : Diacono autem non licet corpus Christi tangere, cum non habeat manus sacratas : & ideo non debet corpus dispensare, nisi de mandato Presbyteri, vel Episcopi ; vel Presbytero longe posito in casu necessitatis. Vel ideo dispensat sanguinem & non corpus, quia per sanguinem significatur redemptionis mysterium, quod a Capite Christo in membra diffunditur officio ministrorum, unde & sanguini aqua qua populum signat, admiscetur : sed incarnatio quam corpus Christi signat, non est humano ministerio facta*. Quibus verbis S. Doctor conclusionem nostram & docuit & probavit. Potestque confirmari ex antiqua praxi Ecclesiæ : antiquitus enim quando vigebat usus communionis sub utraque specie, dispensatio sanguinis pertinebat ad Diaconum, ad quem tamen non pertinebat dispensatio corporis, ut constat ex verbis S. Laurentii ad Sixtum : *Experire utrum idoneum ministrum elegeris, cui commisisti Dominici sanguinis dispensationem* ; ex Cypriano serm. de lapsis, & Ambrosio lib. 1. de officiis cap. 14. Jam vero usus ille cessavit in populo : durat tamen in Capella Pontificis, ut Durandus dist. 13. quæst. 4. refert, nam dum ipse solemniter celebrat, post sumptionem corporis sessum vadit, & tunc Diaconus consecratum calicem ei affert & porrigit.

Dices, Diaconus solum ex commissione Sacerdotis habet quod sanguinem Christi populo dispenset : Ergo id non habet ex officio. Unde in ordinatione Diaconi nulla fit mentio hujus actus, sed solum datur ei potestas legendi Evangelium, quæ nullam habet cum dispensatione sanguinis connexionem.

Respondeo, concesso Antecedente, negando Consequentiam : licet enim dispensatio sanguinis Christi conveniat Diacono ex commissione Sacerdotis, hæc tamen commissio non datur ei ad libitum Sacerdotis, sed ex officio suo habet Diaconus ut hoc ei committatur, quia officium ejus est ministrare Sacerdoti in consecrando & dispensando. Unde in cap. *Diaconus* dist. 23. sic dicitur : *Diaconus dum ordinatur, ad ministerium consecratur*. Ex quo patet solutio ad illud quod subditur, ut enim Diacono ex officio competat potestas dispensandi Christi sanguinem, non requiritur quod hujus fiat expressa mentio in ejus ordinatione, sed satis est quod in ea declaretur, ipsum ad ministrandum immediate Sacerdoti consecrari ; ex hoc enim colligitur : *quod Diaconus ut propinquus ordini Sacerdotali aliquid participat de ejus officio, ut scilicet dispenset sanguinem, non autem corpus*, ut ait D. Thomas supra relatus. Ex quo 15

Inferes, quod licet Dominici sanguinis dispensatio possit etiam nunc absque ulla necessitate committi Diacono, & de facto adhuc committatur, dum Summus Pontifex sollemniter celebrat, ut supra ex Durando retulimus : non tamen dispensatio corporis, si nulla cogat necessitas. Si vero necessitas cogit, & Sacerdos abest, potest Diaconus corpus Christi infirmo ministrare, ut colligitur ex Concilio Niæno 1. can. 18. vel 14. alia versione, nam in eo, absente Sacerdote, conceditur Diacono potestas, ut ipse e Ciborio proferat sacramentum, & sumat : Igitur a fortiori poterit idem Diaconus, in casu necessitatis, si nullus adsit Sacerdos, Eucharistiam infirmo ministrare. Immo si ex negligentia aut nequitia nollet Sacerdos, etiam a Diacono monitus, Sacramentum deferre infirmo, posset Diaconus illo invito suum munus præstare, & misero infirmo in extremis succurrere, ut ait Soto in 4. dist. 13. q. 1. art. 3. 16

Id etiam posse Subdiaconum, immo & Laicum censent Suarez, Valentia, Coninck, & alii Recentiores, quibus favet Cajetanus Matth. 26. versu 26. ad illa verba : *Accipite & comedite*, dicens : *Adverte hic quod sicut Ecclesia laudabiliter pro reverentia Eucharistiæ non utitur Eucharistia cibo, nisi jejuna, excepto extremæ ægritudinis articulo, licet Dominus inter cœnandum communicaverit discipulos : ita laudabiliter pro reverentia Eucharistiæ abstinet ab isto modo manducandi. Accipite & comedite, ut nonnisi sacris manibus tangatur Eucharistia. Verum ad imitationem Christi, communicare tali modo in articulo necessitatis, non esset inconveniens : Sicut etiam non jejunos, ut dictum est, in articulo necessitatis communicamus. Esset autem necessitatis articulus, si tempore epidemiæ non haberetur Sacerdos communicans more Ecclesiæ solito, sed haberetur Sacerdos, qui prope afferret Eucharistiam, & locando super paratio loco, diceret communicaturis prope expectantibus & adorantibus, Accipite, comedite ; possent enim reverenter accipere & comedere, sicut fecerunt Christi Discipuli, qui acceperunt a Jesu non manu ad manum, sed ex mensa, cum sederent multi in tanta distantia, ut manus Jesu manibus eorum non posset jungi. Crediderim ego, quod sicut unum calicem communem omnibus tradidit, ita in una patina panem in duodecim buccellas fractum, manibus propriis tradiderit, & quod hinc Ecclesia usum patinarum Apostolica traditione acceperit. Ita quod sicut calicem unus Discipulus dedit aliis, ita patinam cum pane sancto propinquiores Jesu remotioribus successive porrexerunt.*

Opposita tamen sententia, quæ negat in ullo casu licitum esse Subdiacono vel Laico ministrare hoc sacramentum, communior & probabilior est ; doceturque expresse a D. Thoma, qui quamvis Laico in necessitate corpus Christi tangere, licitum esse concedat hic artic. 3. in fine corporis articuli, in nullo tamen casu admittit licere ei illud aliis ministrare ; sed in 4. sent. dist. 13. q. 1. artic. 3. quæstiunc. 1. ad 3. dicit : *In casu necessitatis potest & debet corpus Christi tangere, etiam si sit peccator, ut si in aliquo loco immundo jateret, sed non est simile de dispensatione sacramenti, quia receptio hujus sacramenti non est necessitatis. Unde ei qui non potest sacramentaliter manducare, dicendum est, Crede & manducasti*. Quibus verbis sanctus Doctor rationem fundamentalem indicat cur laico in nullo casu licitum sit ministrare hoc sacramentum : decet enim ob dignitatem tanti sacramenti, & rei in illo contentæ majestatem, ut non nisi a Sacerdote & in solo casu necessitatis tantum a Diacono administretur : aliunde vero cum non sit ad salutem necessarium, sed tantum utile, fideles etiam in articulo mortis constituti non tenentur illud recipere, nisi cum debitis circumstantiis ad ipsius reverentiam, quæ privatæ personæ utilitati prævalere debet, requi- 18

requisitis. Unde sicut ad subveniendum infirmo in articulo mortis constituto, non licet Sacerdotem non jejunum, aut sine vestibus sacris celebrare, quia hoc est contra reverentiam hujus sacramenti : ita neque licebit ad subveniendum illi, ut laicus hoc sacramentum ei administret, cum hoc non minus contra sacramenti reverentiam videatur. Unde Concilium Rhemense relatum in cap. *Pervenit*, de consecrat. distinct. 2. sub gravissima pœna prohibet, ne laici hoc sacramentum ministrent infirmis. Accedit Ecclesiæ consuetudo, nusquam enim auditum est id fuisse factum, cum tamen casus, quantum est de se, rarissimus non sit, sed sæpe contingat, præsertim in locis exiguis ubi non adest Sacerdos, vel Diaconus, qui infirmum in extremis constitutum communicare possit.

19 Quod diximus de ministratione hujus sacramenti aliis, dicendum videtur de ministratione sibi ipsi. Unde Diaconus, absente Sacerdote, potest ipsum communicare, si nullum sit scandalum : id enim ei absolute concedit Concilium Nicænum primum can. 14. nulla mentione facta de mortis articulo. Idem a fortiori licebit Sacerdoti, si vel celebrare non possit, vel non habeat omnia ad celebrandum requisita, nullusque alius Sacerdos adsit. Ad vero laico nullatenus est concedendum : nam cui non licet aliis ministrare hoc sacramentum, nec sibi ministrare licet.

20 Dices, Antiquus mos fuit in Ecclesia, ut fideles Eucharistiam a Sacerdote acceptam propriis manibus sumerent, viri nudis manibus, feminæ nitido linteolo obvoluto, ut testatur Baronius anno Christi 57. n. 42. & colligitur ex Basilio in Epistola ad Cæsariam Patritiam, & ex Cyrillo Hierosolymitano Catechesi mystagogica 5. ubi sic ait : *Non expansis manuum velis accede, sed sinistram veluti sedem quamdam supponens dexteræ quæ tantum Regem suscepturæ est, concava manu corpus Christi suscipe*. Hinc sermone de lapsis refert Cyprianus, aliquem cum manibus immundis Eucharistiam sibi a Sacerdote datam recepisse, nihil in ipsis nisi cinerem invenisse : Ergo etiam nunc potest laicus, saltem in casu necessitatis, sibi ipsi Eucharistiam ministrare. Unde præterito sæculo, Maria Stuart, Regina Scotiæ, martyrium subitura, & impiæ Elizabethæ jussu mortem passura, Eucharistiam propriis manibus sumpsit, ut refert P. Nicolaus Caussinus in historia martyrii ejusdem Reginæ.

21 Respondeo, concesso Antecedente, negando Consequentiam : tum quia nulla de tali communionis usu extabat prohibitio, uti extat nunc : tum etiam, quia cæremonia illa quæ antiquitus servabatur, ut communicaturi acceptam Eucharistiam e manibus Sacerdotis ipsi sibi ori applicarent, non erat proprie Eucharistiæ administratio, sed applicatio potius ad os ipsius communicaturi : sicut quando communicans lingua vel digito applicat sumptum sacramentum gutturi, ut illud commode deglutiat : ministrare enim proprie est ipsum sacramentum tribuere, ac donare, quod solum exercebat Sacerdos, tribuendo Eucharistiam communicaturo, ut ipse sibi ad proprium os illam applicaret. Ad exemplum vero Reginæ Scotiæ, respondeo cum illa dispensatum fuisse a Pio V. ut Caussinus libro citato asserit.

DISPUTATIO XI.

De Sacrificio Missæ.

Ad quæst. 83. D. Thomæ.

SICUT in veteri testamento Agnus Paschalis non solum habuit rationem sacramenti, sed etiam sacrificii, ita & in nova lege Eucharistia utramque sortitur rationem, cum non solum instituta sit in salutem animarum nostrarum, ut cetera sacramenta, sed etiam in peculiarem cultum Dei, quomodo habet rationem sacrificii, quo supremum ipsius dominium, & potestatem quam habet in vitam & in mortem omnium protestamur. De Eucharistia in ratione sacramenti considerata, huc usque disputavimus ; nunc superest nobis agendum de Missæ sacrificio, circa quod variæ & celebres occurrunt difficultates & controversiæ, breviter hic discutiendæ. Plura vero quæ de sacrificio in communi, variisque ejus speciebus, aliqui Theologi hic fuse expendunt, prætermittimus, quia de his sufficienter egimus in Tractatu de quatuor Virtutibus Cardinalibus disp. 3. art. 3. explicando actus externos religionis, inter quos sacrificium præcipuum locum obtinet.

ARTICULUS I.

An Missa, seu celebratio Eucharistiæ, sit vere ac proprie sacrificium?

§. I.

Hujus nominis Missa *Etymologia, & antiquitas explicantur.*

NOmine *Missæ*, actio illa sacra intelligitur, qua in Ecclesia Catholica conficitur Eucharistia, multis præcedentibus & subsequentibus precibus, & cæremoniis, quam actionem Græci *Liturgiam* vocant. Difficultas vero & controversia est inter Auctores, an vox illa *Missa* Hebraica sit, vel Latina ? Hebraicam esse docet Concilium Senonense in decretis fidei cap. 11. tenentque plures Scriptores, cum Cardinali Baronio tomo 1. anno Christi 34. num. 59. ubi hæc scribit : *Neque tamen prætermittendum, quod cum multæ sint hujus sacrificii nomina, illud est antiquissimum, & apud Latinos usitatius, atque frequentius*, Missa, *quod quidem (sicut & Christiana fides profitetur) ex Hebraica vel Caldaica nomenclatura acceptum esse videtur. Quod enim in nostra Vulgata legitur Deuteron. 16. spontanea oblatio Hebraice & Chaldaice dicitur Missah, quam offerebant Domino in gratiarum actionem de fructibus terræ, quæ & vescebantur in templo, cum recordatione præteritæ servitutis, & ab eadem liberationis. Quæ quidem omnia, cum optime conveniant prædicto a Christo instituto sacrificio ; eo potius Majores nostri usi sunt nomine, quam cujuspiam alterius sacrificii*. 1

Alii vero censent, vocem illam, nullo modo Hebraicam esse, aut ab Hebraica derivatam, alioquin eam omnes Christianæ nationes sicut alias hujusmodi retinuissent, quæ sunt *Amen*, *Alleluja*, *Sabaoth*, *&c.* Nam & Græci his omnibus utuntur, voce autem *Missa* non item, sed pro *Missa*, *Liturgiam* dicunt. Immo Syri & Maronitæ, qui Chaldaica lingua Missam celebrant, vocem *Missæ* non habent, & ex SS. Patribus Origenes, Justinus, Epiphanius & Hieronymus, Hebraicæ linguæ periti, hac voce numquam usi sunt. Hanc ergo vocem volunt esse Latinam, a verbo *mitto* deductam, & nonnulli cum Hugone a S. Victore lib. 2. de sacramentis p. 8. cap. ultimo existimant celebrationem Eucharistiæ *Missam* dici, ex eo quod in illa oblatio & preces ad Deum mittantur : sicque illorum verborum quæ in fine *Missæ* dicuntur, *Ite Missa est*, sensum esse, abire licet, quia oblatio & hostia salutaris jam transmissa est cum precibus ad Deum pro vobis. Ita D. Gregorius libro 4. Dialog. capit. 58. ubi hæc scribit : *Dicitur Missa quasi transmissio, eo quod populus fidelis per ministerium Sacerdotis qui fungitur vice mediatoris inter Deum & homines, preces & supplicationes & vita transmittat Altissimo. Ipsum vero sacrificium, id est hostia, Missa vocatur, quasi transmissa : primum nobis a Patre, ut esset nobiscum per incarnationem : postea Patri a nobis, ut intercedat pro nobis ad ipsum per passionem ; ut & in sacramento primum nobis a Patre per sanctificationem ; postea Patri a nobis per oblationem*. Similia docet sanctus Thomas hic articulo 4. ad 9. his verbis : *Propter hoc etiam Missa nominatur, quia per Angelum Sacerdos preces ad Deum mittit, sicut populus per Sacerdotem. Vel quia Christus est hostia nobis missa a Deo, unde & in fine Missæ Diaconus in festivis diebus populum licentiat dicens, Ite Missa est, scilicet hostia ad Deum per Angelum, ut scilicet sit Deo accepta*. Non pauci verum cum Alcuino lib. de officiis Ecclesiasticis, cap. de celebratione Missæ, Missam dici volunt a remissione seu dimissione populi, ut idem sit *Missa*, quod missio : sicut idem sunt collecta & collectio, sicque illorum verborum : *Ite Missa est*, sensum esse, jam dimissio est congregationis, abire omnibus licet ; quia jam dimissi estis.

Quidquid sit de hujus nominis etymologia, & significatione, certum est illud esse antiquissimum, ut ostendit Baronius ubi supra num. 60. dicens : (Ea voce usa videtur „ suo ipsius exordio Romana Ecclesia, nam Pius Papa, „ proximus Apostolorum temporibus, scribens ad Justum „ Episcopum Viennensem, idem sacrificium Missam vo- „ cans, sic dicit, ut habetur tomo 1. Bibliothecæ vete- „ rum Patrum : *Soror nostra Euprepia, sicut bene recorda- „ ris, titulum domus suæ pauperibus assignavit ; ubi tunc „ cum pauperibus nostris commorantes*, Missas *agimus*. Item „ Cornelius Papa Epist. ad Lupicinum Viennensem Epi- „ scopum, his utitur verbis : *Publice, neque cryptis no- „ strioribus*, Missas *agere Christianis licet*. Eodem usi sunt „ nomine ceteri Romani Pontifices quos longum esset „ sigillatim recensere. In Concilio Romano, sub Syl- „ vestro in fine : in Concilio Carthaginensi 2. can. 3. in „ Concilio Agathensi cap. 47. & aliis, Patres qui inter- „ fuerunt eodem quoque *Missa* pronomine, ipsum in- „ cruentum sacrificium nominarunt, sicut & Ambrosius „ ad Marcum Epistola 33. Augustinus sermon. 251. de „ temp. 2 3

„ temp. Victor Uticensis lib. 2. de persecutione Wan-
„ dalorum ac denique ceteri, & post ipsos Recentiores
„ omnes. Hæc ibi Baronius.

4 Declarata igitur hujus nominis etymologia & antiquitate, celebris est Catholicorum cum hæreticis concertatio, an actio illa sacra qua in Ecclesia Catholica conficitur Eucharistia, & quæ *Missa* appellari solet, sit vere & proprie sacrificium? Hoc enim negant hujus temporis hæretici, cum Luthero & Calvino, dicentes in nova lege solum debere dari sacrificium spirituale & improprium, quia *Veri adoratores in spiritu adorabunt Patrem*, ut dicitur Joann. 4. & Christum Dominum dedisse quidem nobis mensam in qua epulamur, sed non altare super quod victimas offeramus: nec Sacerdotes consecrasse qui immolent, sed Ministros qui sacrum epulum distribuant; ideoque ipsi suos Parochos Ministros vocant, non Sacerdotes. Itaque in celebratione Eucharistiæ non agnoscunt nisi quoddam improprium sacrificium, id est laudis, aut nudam quamdam memoriam crucis, non vero proprium sacrificium quod propitiatorium sit, quia (inquiunt) sacrificium crucis, cum fuerit infiniti valoris, de se sufficientissimum fuit ad placandum Deum, eique pro omnibus peccatis satisfaciendum. Catholici e contra censent Missam, sive celebrationem Eucharistiæ, esse vere & proprie sacrificium, & Christum in ea ut victimam Patri per manus Sacerdotum immolari & offerri, & simul in escam, & cibum spiritualem animæ, fidelibus distribui, & locum in quo celebratur non solum mensæ, sed etiam altaris rationem habere juxta illud Apostoli ad Hebræos 13. *Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deserviunt*.

§. II.

Hæreticorum error refellitur, & veritas Catholica defenditur & stabilitur.

Dico igitur, Missa, sive celebratio Eucharistiæ est, vere & proprie sacrificium.

5 Probatur primo: Lex gratiæ, seu Ecclesia Christi, habet verum & sibi proprium sacrificium: Sed verum & proprium legi gratiæ sacrificium nullum aliud esse potest, præter Missam: Ergo Missa est vere & proprie sacrificium. Minor est certa, sacrificium enim crucis non est proprium legi Christianæ, sed comune omnibus legibus tamquam finis earum. Item licet fuerit sensibile, est tamen modo insensibile, quia sola fide apprehenditur, cum tamen de ratione sacrificii veri sit quod sit signum sensibile. Major vero, quam negant hæretici, probatur primo ex Scriptura; nam apertissime Malachiæ 1. prænuntiatur futurum sacrificium in lege Evangelica, cum dicitur: *Ab ortu Solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur*, tamen pro tempore futuro loquitur, hic enim est frequens mos prophetarum ut propter certitudinem prædictionis, futura quasi præsentia vel præterita nuntient, juxta illud Psalm. 21. *Diviserunt sibi vestimenta mea*, id est divident.

Nomine autem sacrificii, non possunt intelligi sacrificia Judæorum, quia non fuerunt in Gentibus nec *in omni loco ab ortu Solis usque ad occasum*, sed solum in Judæa. Nec etiam intelligi possunt sacrificia Gentilium fidelium (aliqui enim Gentilium tunc habuerunt veram fidem Dei) ut interpretatur Arias Montanus super caput 1. Malachiæ. Tum quia Gentiles isti fideles qui tunc erant, paucissimi inveniebantur: Propheta autem loquitur de sacrificio futuro *in Gentibus, & omni loco, ab ortu solis usque ad occasum*. Tum etiam, quia non erat tunc in Gentibus aliqua oblatio ita munda quod superaret in puritate & sanctitate sacrificia Judaica, cum apud Judæos esset tunc expressior Dei fides, notitia & cultus, quam apud alias Gentes. Addo quod ibi significatur futuram unam oblationem tantum, cum tamen apud Gentiles variis modis sacrificia ista essent diversa.

Nec demum valet responsio Calvini dicentis, Prophetam loqui de sacrificio invisibili & spirituali, quod consistit in fide crucis Christi, oratione, gratiarum actione, & aliis bonis operibus. Nam contra est primo, quod sacrificium spirituale & improprie dictum, non solet appellari sacrificium absolute, sed cum addito, nempe sacrificium laudis, sacrificium justitiæ, vociferationis, labiorum, &c. Secundo, Propheta ibi loquitur de oblatione munda: omnia autem nostra bona opera sunt in doctrina Sectariorum immunda. Tertio, Propheta loquitur de oblatione nova, & succedente sacrificiis legis Mosaicæ: Sed bona opera, & fides Christi, non succedunt sacrificiis Judaicis, sed omnibus justis communia sunt, tam Judæis quam Gentilibus, & in quocumque loco fuit fides vera Dei, fuit etiam hoc genus sacrificiorum id est opera bona, & fides passionis Christi: Ergo, &c. Demum SS. Patres Irenæus lib. 4. cap. 32. Chrysostomus in Psalm. 65. Augustinus contra Adversarium legis & Prophetarum cap. 20. Damascenus lib. 4. cap. 14. & Justinus Martyr in Dialogo cum Triphone, locum illum Malachiæ exponunt de sacrificio Missæ.

Nec obstat quod Augustinus libro 2. contra litteras 6
Petiliani caput 86. & Hieronymus super caput 1. Malachiæ, verba illa de sacrificio laudis interpretantur, ut opponit Calvinus: nam ita hunc locum de sacrificio laudis interpretantur, ut non excludant proprium sacrificium: revera enim sacrificium Missæ cum laude offertur, & vocari potest sacrificium laudis, dummodo non excludatur proprium sacrificium. Augustinum vero illud non exclusisse, constat manifeste ex libro 18. de civitate cap. 35. ubi post verba Malachiæ relata inquit: *Hoc sacrificium per sacerdotium Christi secundum ordinem Melchisedech cum omni loco a Solis ortu usque ad occasum jam videmus offerri, &c.* Similiter licet Hieronymus eo ipso loco Malachiæ dicit spirituales victimas & thymiamata orationem successura victimis carnalibus, addit tamen: *offerri in omni loco oblationem mundam, ut in caremoniis Christianorum*, quod utique est sacrificium proprium.

Probatur secundo Major principalis aliis Scripturæ te- 7
stimoniis, Danielis enim 11. quidam Rex dicitur ablaturus juge sacrificium: Rex autem ille secundum litteram est Antiochus & per allegoriam Anti-Christus, ut fatentur sectarii: quare sensus doctrinæ illius loci est quod sicut Antiochus abstulit juge sacrificium Judæorum; ita Anti-Christus in fine mundi auferet juge sacrificium Christianorum. Porro juge sacrificium Christianorum auferendum in fine mundi, esse verum & proprium sacrificium, non vero ut respondent Adversarii, improprium & spirituale, consistens præcise in prædicatione & sacramentorum administratione, ex quo convincitur quod sicut Antiochus fuit figura Anti-Christi, ita juge sacrificium Judæorum, de quo secundum litteram loquitur Daniel, fuit figura nostri: Ergo est sacrificium proprie dictum, alias typus nostri sacrificii fuisset perfectior in ratione sacrificii, nostro sacrificio, quod est absurdum.

Si dicas, ex allegoriis Scripturæ non desumi solidum 8
argumentum. Respondeo quasdam allegorias explicari ab ipsamet Scriptura, alias non explicari: ex his autem quas Scriptura explicat, non minus solidum argumentum deduci, quam ex sensu litterali: nostram vero allegoriam explicari ab ipsa Scriptura patet, quia quæ Daniel scribit de Antiocho explicantur 2. ad Thess. 2. de Anti-Christo. Adde quod ipse Daniel cap. 11. dicit Regem qui auferet juge sacrificium, contra omnes deos pugnaturum, neque Deum patrum suorum reputaturum, quæ tamen non possunt intelligi de Antiocho, utpote quem constat palam coluisse deos patrum suorum, ut D. Hieronymus in commentariis ostendit; bene tamen de Anti-Christo qui extollet se super omne quod dicitur Deus, ut ait Apostolus loco citato.

His locis addo alterum ex Psalm. 71. v. 16. desum- 9
ptum, ubi vulgata nostra lectio sic habet: *Erit firmamentum in terra, in summis montium*, quæ verba alii ex Hæbraico fonte sic reddunt: *Erit particula frumenti in terra in capite montium*. Sed Rabbi Jonathas, qui ante Christum natum scribebat, paullo aliter explicat: *Placenta* (inquit) *panis fiet sacrificium in capitibus Sacerdotum qui sunt Ecclesia*. Quibus verbis nihil potuit dici clarius ad sacrificium Missæ incruentum significandum: quomodo enim placenta panis fit sacrificium in capitibus Sacerdotum nisi cum hostia ex triticeo pane confecta, consecratur a Sacerdotibus in Ecclesia, & post consecrationem super capita Sacerdotum attollitur, & adoranda populo proponitur.

Tertia Major principalis probatur: in Ecclesia Christi 10
datur altare: Ergo & verum & proprium sacrificium. Consequentia patet, quia sacrificia spiritualia, & bona opera, non indigent altari ut fiant, sed solum sacrificium proprie dictum. Antecedens vero negatur a Calvino, sed docetur ab Apostolo ad Hebr. 13. ubi ait: *Habemus altare* Græce θυσιαστήριον, id est sacrificatorium *de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deserviunt*: Ergo verum & proprium sacrificium in lege nova reperitur. Unde Actuum 13. de Apostolis dicitur λειτουργούντων αὐτῶν τῷ κυρίῳ id est, ut Erasmus ipse interpretatur, *sacrificantibus ipsi Domino*.

His Scripturæ & Patrum testimoniis succedit ratio qua 11
eadem Major suadetur: Nam Christus Ecclesiam suam instituens, & novam legem condens, non debuit eam destituere eo genere cultus, quo maxime Deus colitur, & quod omni hominum generi & nationi notissimum fuit: Sed modus colendi Deum per sacrificium est hujusmodi; cum per illud supremam Dei excellentiam & potestatem, summumque quod habet in vitam & in mortem dominium protestemur. Nulla etiam fuit lex seu religio vera vel falsa sine sacrificio ut ex historiæ sacræ ac prophanæ Auctoribus liquet, præsertim ex Plutarcho contra Colotem, dicente fuisse quidem urbes aliquas nullis

nullis mœniis occlusas, nullis litteris vel scientiis aut artibus expolitas, a nullis ducibus aut principibus gubernatas; sed nullam hactenus fuisse sine aliquo cultu externo & sacrificio, quo veram aut falsam divinitatem coleret, additque urbes sine fundo potius aut terra reperiri posse, quam sine aliquo visibili cultu & sacrificio, quo cultum seu venerationem divinitatis sive veræ sive falsæ protestetur. Unde Augustinus 19. contra Faustum ait: *In nullum nomen religionis, sive verum sive falsum coadunari homines posse, nisi aliquo sacrificiorum & sacramentorum visibilium consortio colligentur*: Ergo in nova lege & in Ecclesia reperitur aliquod verum & proprium sacrificium.

12 Confirmatur: Sacrificium est de jure naturæ, ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 85. artic. 1. Sed quod est de lege naturæ, non tollitur, sed confirmatur per legem gratiæ: Ergo in lege gratiæ datur aliquod verum & proprium sacrificium.

13 Confirmatur amplius: Nulla est ratio ob quam Christiana Respublica careat potius sacrificio vero & sibi proprio, quo publice Deum colat, quam Synagoga, vel Ecclesia quæ fuit tempore legis naturæ: Ergo non debet illi denegari. Consequentia patet, Antecedens probatur. Si quæ afferri posset ratio, illa esset quam assignant Sectarii, nimirum, quia Christus per sacrificium Crucis plene satisfecit pro peccatis omnium hominum: Sed hæc ratio non valet: Ergo, &c. Minor probatur: Tum quia Christus in Cruce satisfecit pro peccatis hominum, non solum in nova lege existentium, sed etiam pro peccatis eorum qui fuerunt in lege naturæ, & in lege scripta, & tamen in utraque illa lege vera fuerunt sacrificia. Tum etiam, quia licet Christus in Cruce perfecte quoad sufficientiam pro nobis satisfecit, tamen quoad efficaciam requiritur amplius quod satisfactio illa nobis applicetur per instrumenta & media quibus in nos passio Christi sua merita influat, quæ media sunt sacramenta & Missæ sacrificium. Unde egregie Cæsarius Arelatensis homilia 7. de Paschate: *Quia corpus assumptum ablaturus erat ex oculis nostris, & sideribus illaturus, necessarium erat ut nobis in hoc die Sacramentum Corporis & Sanguinis consecraret, ut coleretur jugiter per mysterium, quod semel offerebatur in pretium; ut quia quotidiana, & indefessa currebat per hominum salutem redemptio, perpetua etiam esset redemptionis oblatio, & perennis victima viveret in memoria, & semper præsens esset in gratia vere unica perfecta hostia, fide æstimanda, non specie; non exteriori censenda visu, sed interiori aspectu.*

14 Probatur secundo conclusio: Christus instituendo Eucharistiam, verum Deo obtulit sacrificium: Ergo cum in Missa illud idem fiat quod ipse fecit, juxta illud: *Hoc facite in meam commemorationem*, Missa est verum in nova lege sacrificium. Consequentia patet, Antecedens vero probatur primo ex SS. Patribus asserentibus Christum in cœna ultima hoc sacramentum instituentem, vere sacrificasse; & sicut Agnus Paschalis prius sacrificabatur, posteaque in cibum dabatur: ita Christum prius seipsum sacrificasse, & postea se in cibum dedisse. Ita docent Gregorius Nyssenus hom. 1. de Resurrect. Hesychius l. 2. in Levit. Cyprianus serm. de cœna, & Epist. 63. Leo Papa serm. 7. de passione, & Rupertus l. 2. in Exodum cap. 6. & alii. Verba Nysseni hæc sunt: *Qui omnia pro Dominica potestate & auctoritate administrat, non expectat Pilati judicium, sed per ineffabilem, & arcanum sacrificii modum, sua dispositione & administratione præoccupat impetum violentum, ac sese in oblationem, & victimam offert pro nobis, Sacerdos simul & agnus Dei. Quando hoc accidit? Cum suum corpus ad edendum, & sanguinem suum ad bibendum familiaribus præbuit. Cuilibet perspicuum est, quod eve vesci homo non possit, nisi comestionem mactatio præcesserit. Cum igitur dederit Discipulis suis corpus ad comedendum, aperte demonstravit, jam fuisse perfectam & absolutam immolationem.* Cyprianus vero Epist. citata hæc scribit: *Quis magis Sacerdos Dei summi, quam Dominus noster & Jesus Christus, qui sacrificium Deo Patri obtulit; obtulit hoc ipsum quod Melchisedech obtulerat, id est panem & vinum, hoc est, corpus & sanguinem suum?*

15 Probatur secundo Antecedens: Christus est sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, ut ex Psalmo 109. confirmat Apostolus ad Hebræos 7. 8. Sed nisi instituendo Eucharistiam obtulerit Deo Patri verum sacrificium, non potest vere talis appellari. Ergo instituendo Eucharistiam obtulerit Deo sacrificium. Minor probatur: Ut Christus dicatur Sacerdos in æternum secundum ordinem sive secundum ritum Melchisedech, oportet quod conveniat cum Melchisedech in ritu offerendi verum Sacrificium; Sed non convenit cum eo in tali ritu, nisi instituendo Eucharistiam, obtulerit Deo Patri verum sacrificium; ut enim salvetur hæc convenientia, necesse est quod sicut Melchisedech vere in pane & vino sacrificavit, ita Christus in pane & vino, sive sub speciebus pani & vini, Deo obtulerit verum sacrificium: Ergo &c.

16 Hæretici ut vim hujus probationis declinent, dicunt Melchisedech, non in sacrificium, sed ad reficiendos milites Abrahæ, qui fatigati ex prælio redibant, panem & vinum obtulisse.

Sed hæc responsio est contra Doctrinam Patrum, Clementis Alexandrini lib. 4. Stromatum circa finem, Cypriani libro 2. Epistola 3. Eusebii Cæsariensis libro 5. demonstrationum Evangelicarum, Augustini Epistola 95. ad Innocentium Papam, Hieronymi Epistola ad Marcellam, Ambrosii libro 5. de sacramentis cap. 1. & aliorum explicantium locum Genesis 14. de oblatione panis & vini in sacrificium. Eodem modo illum explicant & intelligunt plures veteres ac celebres Rabini, quos refert Genebrardus, Judaicarum rerum peritissimus, in Chronologia, in exordio tertiæ ætatis. Verba ejus hæc sunt: *Rabbi Moses Haddarsam ad Berisith Rabba, contendit Melchisedech tunc Messiæ ritum incruenta sacrificationis aliquando introducturi, speciem, & personam sustinuisse. Rabbi Moses & Salomon, ordinarius Hebraorum Interpres exponens caput* 16. *Genesis, & historiam Melchisedech, e veterum Rabbinorum scriptis docet protulisse Melchisedech panem & vinum, ut Mosaica legis sacrificia farinacea, & libamina repræsentaret. Vult igitur iste Rabbinus, tunc Melchisedech sacrificasse. Ceteras quoque res Melchisedech, plenas fuisse perfectionis & Mysterii, Rabbi Levi a Talmudicis asseverat, quod B. Paulus prosequitur in Epistola ad Hebræos.*

Præterea, tres loco citato Genesis narrantur actiones Melchisedech, quorum duæ posteriores sunt plane Sacerdotales, benedicere Abrahæ, & decimas ab eo accipere: Ergo prima ejus actio, quæ ibidem narratur, proferendi panem & vinum, etiam fuit Sacerdotalis, & ad Sacrificium pertinens.

Hoc ipsum evidenter patet ex verbis illis proxime adjunctis: *Erat enim Sacerdos Altissimi*: nam illa particula *enim*, cum sit caussalis, denotat, cur Melchisedech protulerit panem & vinum, hanc fuisse caussam; quod cum ille esset Sacerdos Dei, & res illas soleret Deo sacrificare; voluit ex eisdem rebus sacrificium Eucharisticum pro victoria Abrahæ offerre Deo.

Nec obstat quod pro illa particula *enim*, quæ est caussalis, aliæ translationes habent particulam *Et*, vel *autem*, hoc modo: *Et ipse erat Sacerdos*, vel *Erat autem Sacerdos*, Nam ut recte observavit Pererius in Genesim, verba illa exponens: particula copulativa (*vau*) Latine (*Et*) sæpe in Hebraica lingua usurpatur pro particula *enim*, vel *quia*, quod variis exemplis illustrat & confirmat. Nam Genes. 30. ubi vulgata habet: *En mulieris propter mulierem quam tulisti, habet enim virum*, Hebraice est: *Et ipsa habet virum*. Item Genes. 30. ubi sic legitur: *Experimento didici, quia benedixerit mihi Deus propter te*, Hebræum habet: *Expertus sum, & benedixit mihi Dominus*. Item Jansenius exponens verba illa Lucæ 2. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui*, observat positum esse *Et*, pro *quia*, idemque multo antea annotaverat Theophilactus. Cum ergo Latinus Interpres, hujus consuetudinis linguæ Hebraicæ peritus, animadverteret illud *Et* Hebraicum, loco citato Genesis, idem significare ac *enim*, vel *quia*, & hujusmodi particulis caussalibus æquipollere, sic vertit: *At vero Melchisedech Rex Salem proferens panem & vinum: erat enim Sacerdos Dei altissimi, &c.*

Demum suaderi potest conclusio: Omnes ad sacrifi- 17
cium proprie sumptum necessariæ conditiones exacte concurrunt in Missa: ibi enim reperitur oblatio rei sensibilis, scilicet corporis & sanguinis Christi, sub accidentibus panis & vini Deo facta: nam ut ait Augustinus libro 4. de Trinit. cap. 14. *Quid tam grate offerri & suscipi posset, quam caro sacrificii nostri, corpus effecta Sacerdotis nostri!* Non deest etiam Minister legitimus, scilicet Christus & Sacerdotes, quibus dicendo, *Hoc facite in meam commemorationem*, potestatem adhoc dedit; est enim usitatum in Scriptura, ut verbum *facere* pro sacrificare usurpetur, Lucæ 2. *Ut facerent secundum consuetudinem legis*, hoc est ut sacrificarent. Reperitur quoque in Missa sufficiens hostiæ immutatio, non quidem per mortem veram & realem Christi, sed vel per consumptionem specierum, quæ fit a Sacerdote celebrante, ad quam corpus & sanguis Christi amittunt esse sacramentale; vel per hoc quod ex vi verborum consecrationis, sanguis penatur seorsim a corpore, licet per concomitantiam simul cum eo existat. Tandem in ea est recognitio supremi Dei dominii, cum ad hoc fiat illa oblatio & immutatio hostiæ: Ergo Missa est vere & proprie sacrificium.

§. III.

Hæreticorum objectiones solvuntur.

Objiciunt primo hæretici: Quod est sacramentum & 18
testamentum, non est sacrificium proprie sumptum: Sed Eucharistia est sacramentum & testamentum: Ergo non est sacrificium proprie sumptum. Minor est certa,

certa, Major vero probatur. Rationes sacramenti & testamenti pugnant cum ratione sacrificii, quandoquidem sacrificium offertur Deo, Sacramentum autem nobis datur a Deo, & testamentum est promissio hæreditatis a Deo habendæ: ridiculum autem est dicere quod hæres det aliquid testatori per testamentum ipsum. Ergo &c.

19 Respondeo distinguendo Majorem: Quod est sacramentum & testamentum, non est sacrificium, secundum eamdem rationem, concedo Majorem; secundum diversam, nego Majorem. Similiter concessa Minori, distinguo Consequens: Ergo Eucharistia non est sacrificium, secundum eamdem rationem qua est sacramentum, vel testamentum, concedo: secundum diversam, nego. Quemadmodum enim Agnus Paschalis in lege veteri sacramentum erat & sacrificium; sacramentum quatenus erat signum visibile invisibilis gratiæ; sacrificium, in quantum Deo offerebatur, ita Eucharistia, quatenus nobis relicta, ut sit signum nostræ sanctificationis, habet rationem sacramenti; quatenus autem Deo offertur in recognitionem supremi dominii quod habet in vitam & in mortem, habet rationem sacrificii; in quantum vero est portio legati nobis testamento relicti, & pignus accipiendi residuum, nempe gloriæ cælestis hæreditatem, sive quatenus est instrumentum publicum divinæ voluntatis & promissionis, habet rationem testamenti, seu signaculi voluntatis Christi testatoris: sicut Exodi 24. sanguis victimarum, effusus super populum, fuit simul sacrificium & testamentum.

Neque est repugnantia, illud idem quod a Deo accepimus, ipsi offerri a nobis. Tum quia nihil possumus Deo dare vel offerre, quod ab ipso prius non acceperimus, juxta illud 1. Paralip. 29. *Tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, reddimus tibi*. Tum etiam, quia non repugnet aliquid Deo dari, id est offerri ab hominibus; quatenus ad ipsius majestatem protestandam immutatur, & idem dari hominibus a Deo, quatenus Deus illud ipsum refert ad hominum utilitatem. Sic Christi opera meritoria Deo donabantur, seu offerebantur a Christo, & tamen ipsi ad gloriam corporis, & nominis sui exaltationem, nobisque ad salutem profuerunt, & eatenus nobis donata sunt. Sic etiam in lege veteri sacrificia multa cedebant in usum Sacerdotum, & aliorum.

20 Objiciunt secundo: Quod Christus fecit institutione sacramenti Eucharistiæ, & ejus celebratione, non fuit vere sacrificium; Ergo neque quod fit modo in Missa. Consequentia patet. Antecedens vero probatur, quia alias sacrificium illud quod Christus obtulisset, cum fuisset valoris infiniti, consummasset nostram redemptionem, atque ita non fuisset opus cruento sacrificio Crucis, ut illam consummaret.

21 Respondeo negando Antecedens: nam ut supra arguebamus, Christus Dominus habet Sacerdotium rigorose & proprie dictum, secundum ordinem Melchisedech: Ergo id quod obtulit secundum ordinem & ritum talis Sacerdotii, est sacrificium proprie dictum; Sacerdotium enim correlative se habet ad sacrificium proprie dictum, juxta illud Apostoli ad Hebræos 5. *Omnis Pontifex constituitur ut offerat dona & sacrificia pro peccatis*. Ad probationem in contrarium dico, quod sicut alia Christi opera quamvis infinite meritoria & satisfactoria, subordinata erant passioni, per quam erant consummanda quoad redemptionem; sic & sacrificium incruentum, ab ipso ante passionem celebratum, fuit juxta Dei pactum & beneplacitum, subordinatum passioni, qua redemptio nostra consummaretur, juxta illud quod canit Ecclesia: *Qui salutem humani generis in ligno Crucis constituisti*; ideoque suum passioni, & cruento sacrificio Crucis, locum non defuisse.

22 Objiciunt tertio: In nova lege nullum est sacrificium proprie dictum, saltem ipsi proprium: Ergo Missa non est vere sacrificium. Consequentia patet, Antecedens probatur primo. Christus Dominus Samaritanæ interroganti, an deberet Deus coli & adorari in Templo, vel monte Garizim? Respondet Joann. 4. *Mulier, crede mihi, quia venit hora quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis, adorabitis Patrem*. Et subdit rationem: *quia veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Spiritus est Deus, eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare*. Ubi adorare idem est ac sacrificare, quæstio enim erat inter Judæos & Samaritanos, quo in loco deberet offerri sacrificium; & ita sumitur adorare Genes. 22. *Postquam adoraverimus, revertemur ad vos*, & Actorum 8. *Venerat adorare in Jerusalem*: Ergo Christus pro lege nova solum constituit sacrificia spiritualia & invisibilia, non externa & visibilia.

Secundo, cum Christus sit Sacerdos in æternum, ut ait Paulus ad Hebræos 7. in veteri lege ideo solum multiplicarentur Sacerdotes, quia morte prohibebantur permanere; in lege gratiæ nulli debent esse Sacerdotes Christo succedentes: Ergo nec sacrificia, Sacerdotium enim & sacrificium sibi mutuo correspondent, ut supra ex eodem Apostolo ostensum est.

Tertio, Sacrificium Crucis habet vim infinitam & semper manentem, unde Apostolus ad Hebræos 10. *Una oblatione* (Christus) *consummavit in sempiternum sanctificatos*. Et Christus Joann. 19. per illam vocem: *Consummatum est*, satis expressit, uno sacrificio Crucis se complevisse omnia quæ ad nostram salutem necessaria erant; Ergo superfluum est omne aliud sacrificium: immo aliud constituere, videretur esse negare virtutem & sufficientiam sacrificii Crucis.

Respondeo negando Antecedens. Ad cujus primam probationem dico, Christum in colloquio illo quod cum Samaritana habuit, solum declarare voluisse, quod neque in monte illo, neque in Hierusalem, imposterum adoraretur aut coleretur Deus sacrificiis carnalibus Judæorum, non tamen negasse futuram aliam adorationem & sacrificium, quod omnino spirituale esset, quoad suam virtutem & modum existendi rei oblatæ, nempe sacrificium Eucharistiæ, in quo Christus invisibili & sacramentali modo continetur, licet sit visibile ex parte specierum quibus continetur, & cæremoniarum quibus celebratur. Unde qui hoc sacrificio Deum colit, in spiritu & veritate adorat. 23

Ad secundam dicendum quod licet ex eo quod Christus sit Sacerdos in æternum, non habet successores in Sacerdotio, & consequenter non sint modo Sacerdotes paris cum eo potestatis, non tamen inde fit quod nullos habeat Sacerdotes vicarios, ministros, & dispensatores; quin potius cum jam non fungatur suo Sacerdotio, per se & immediate offerendo sacrificia, necesse est quod habeat plures vicarios, per quos hoc faciat, & Sacerdotio fungatur, juxta illud 2. ad Corinth. 5. *Pro Christo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos*. Neque repugnat unitati Sacerdotii Christi, plures habere in terris ministros, qui vice ipsius visibile offerant sacrificium: sicut licet Christus unus sit Doctor & Magister noster, ut dicitur Matth. 23. hoc tamen non impedit, quin plures habeat in terris ministros, qui vice ipsius doceant, & gregem pascant verbo & doctrina.

Ad tertiam probationem dico quod licet sacrificium Crucis habeat vim infinitam & semper manentem ad sanctificandum, ut tamen ejus effectus nobis efficaciter applicetur, egemus alio sacrificio quod ab eo dependeat, vimque suam ex ipso habeat, quale est sacrificium Missæ. Verba autem illa, *Consumatum est*, quæ Christus antequam spiritum emitteret, protulit, ab illo dicta sunt, tum ob consummationem Scripturarum, quæ omnes in Christi morte fuerunt verificatæ: tum propter singularem paterno præcepto de morte subeunda obedientiam.

Instant Sectarii, & dicunt, effectum sacrificii Crucis nobis sufficienter applicari, per prædicationem verbi, administrationem Cœnæ Domini, & Baptismum. 24

Sed hæc instantia, si quid valeret, concluderet etiam supervacaneam esse Cœnam Domini, quia effectus Crucis satis applicatur per Baptismum: immo Baptismum inutilem esse, cum sola prædicatione verbi divini excitari possit fides per quam applicetur fructus Crucis. Licet ergo, si Deus voluisset potuisset effectus sacrificii Crucis, nobis sufficienter applicare per unicum medium, placuit tamen ipsi varia media instituere, quibus plenius, facilius, & suavius, effectus ille nobis applicaretur: unum autem ex illis mediis dicimus esse sacrificium Missæ:

Objicies quarto: Hostia quæ in sacrificio offertur, debet occidi: Sed Christus qui in Missa offertur, non occiditur: Ergo Missa non est verum & proprium sacrificium. 25

Respondeo Majorem esse veram dumtaxat in sacrificio cruento, qualia erant sacrificia legis antiquæ, in quibus animalia immolabantur; & quale fuit sacrificium Crucis: sacrificium autem Missæ, non est sacrificium cruentum, sed incruentum; quale fuit sacrificium Melchisedech; quamvis sit etiam repræsentativum sacrificii cruenti, in ara Crucis semel a Christo oblati; quatenus in sacrificio Missæ, sanguis Christi ex vi verborum ponitur separatim a corpore, sitque in eo mystica effusio sanguinis: *per gladium verborum*, ut Cyrillus loquitur. De quo fusius articulo sequenti.

§. IV.

Corollarium præcedentis doctrinæ.

Ex dictis inferes, unicum esse in Ecclesia Eucharistiæ sacrificium, nec posse aliud dari: Sacrificium enim Eucharistiæ, ex parte hostiæ & principalis offerentis, licet non ex parte rei oblatæ, est infiniti valoris, & repræsentat sacrificium Crucis, immo est idem cum illo ex parte modi & rationis offerendi: Sed Crucis sacrificium ratione infiniti valoris fuit unicum, *una enim* 26

enim oblationem consummavit in æternum sanctificatos ut inquit Apostolus: Ergo pariter sacrificium Missæ unicum esse debet. Unde Tridentinum sess. 22. in principio, illud *singulare sacrificium* appellat, & Ecclesia oratione secreta post septimam Dominicam Pentecostes, sic ait: *Deus qui legalium differentiam victimarum, unius sacrificii perfectione sanxisti*. Item Leo Papa serm. de passione sic habet: *Ut uno expleretur sacrificio variarum differentia victimarum*.

27 Dices, Sacramenta multiplicantur in Ecclesia non obstante quod per illa nobis communicetur efficacia sanguinis & passionis: Ergo etiam potest in ea dari multiplex Eucharistiæ sacrificium, quamvis illud Christi passionem repræsentet. Unde Ecclesia in Benedictione Cerei Paschalis oblationem incensi sacrificium appellat, dicens: *Suscipe Sancte Pater incensi hujus sacrificium vespertinum*.

28 Respondeo, concesso Antecedente, negando consequentiam & paritatem, diversa enim est ratio de sacramentis & de sacrificio: sacramenta enim primo & per se ordinantur ad sanctificandum nos, & ad dandum nobis effectus gratiæ per redemptionem & sanguinem Christi; unde cum non repugnet effectus gratiæ & redemptionis multiplicari, etiam si ipsa passio & redemptio non multiplicentur; non repugnat, immo potius convenit, sacramenta in lege nova multiplicari, præsertim quia diversæ dispositiones exiguntur ad illos diversos effectus, v. gr. ad obtinendam primam gratiam, alia requiritur dispositio, quam ad augmentum illius: Sacrificium autem Eucharistiæ ordinatur ad repræsentandam passionem Christi ut in se est, & non solum in effectu suo, id est in gratia nobis collata, immo est idem in substantia cum illo sacrificio ut supra dicebamus, unde sicut passio illa fuit una in se, ita sacrificium Eucharistiæ unum tantum esse debet.

Ad illud vero quod subjicitur de oblatione incensi in benedictione Cerei Paschalis dicendum est talem oblationem lato & improprio modo sacrificium ab Ecclesia appellari. Quod ex eo patet, quod sacrificium a solo Sacerdote offerri possit, cum sacrificium & Sacerdotium correlativa sint: illa vero oblatio incensi in benedictione Cerei Paschalis a Diacono fieri soleat.

ARTICULUS II.

In qua actione Missæ essentia sacrificii Eucharistici consistat?

Supposito quod in Missa verum & proprium sacrificium Deo offeratur, ut contra Sectarios articulo præcedenti fuse ostendimus: superest explicandum, in qua actione Missæ, essentia talis sacrificii consistat?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententiæ.

29 Suppono primo, sex potissimum actiones in Missa reperiri, quarum aliquæ præcedunt consecrationem, aliæ sunt consecrativæ ipsarum specierum, aliæ vero ipsam consecrationem subsequuntur. Prima ex illis actionibus est oblatio panis & vini ante consecrationem, quæ Offertorium vocatur. Secunda est consecratio corporis & sanguinis Christi sub speciebus panis & vini. Tertia est oblatio post consecrationem ejusdem corporis & sanguinis, facta per illa verba: *Unde & memores nos servi tui, sed & plebs tua sancta Catholica, offerimus præclaræ majestati tuæ*. Quarta est fractio hostiæ consecratæ in tres partes, quarum una mittitur in calicem. Quinta est sumptio hujus sacramenti a Sacerdote. Ultima est distributio hujus sacramenti facta populo. Ut autem certiora ab incertioribus separemus

30 Suppono secundo, certum & indubitatum esse apud Theologos, nec in prima, nec in ultima actione consistere essentialiter Missæ sacrificium. In primis enim quod essentia hujus sacrificii non consistat in oblatione facta ante consecrationem, manifestum est. Primo ex eo quod Christus obtulit sacrificium Missæ perfectum, & tamen non legimus in Scriptura, neque ex ulla traditione habemus, quod aliquam hujusmodi oblationem consecrationi præmiserit. Secundo, quia hæc cæremonia non semper fuit ab Ecclesia observata. Tertio, ex eo quod Ecclesia statim post illam oblationem satis significat illam esse solum quamdam præparationem materiæ ad futurum sacrificium, ut constat ex aliquibus liturgiis, in quibus, post oblationem illam sic habetur: *Veni Sanctificator omnipotens, æterne Deus & benedic hoc sacrificium, tuo sancto Nomini preparatum*. Denique ex eo quod res oblata & immolata in sacrificio Missæ, est ipsummet corpus Christi Domini, ut definit Tridentinum sess. 22. c. 2. Per illam autem oblationem quæ fit ante consecrationem, non offertur corpus Christi Domini, utpote nondum positum sub speciebus panis & vini, sed solum ipsa materia consecranda, & convertenda in corpus & sanguinem Christi.

Denique quod nec in distributione Eucharistiæ sita sit essentia Sacrificii Missæ, non minus evidens est: Tum quia potest vere & licite celebrari sacrificium Missæ, absque hoc quod populus communicet, ut docet Tridentinum sess. 22. cap. 6. & can. 8. Tum etiam, quia distributio ista supponit sacrificium jam peractum, siquidem illa distributio est principatio ipsius sacrificii, juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 10. *Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris?* Addo quod sacrificium non potest celebrari nisi a Sacerdote, illa vero distributio aliquando fieri potest a Diacono, ut disp. 10. art. 1. ostensum est: Ergo in illa, essentia sacrificii Eucharistici consistere nequit. 31

Difficultas ergo solum superest de aliis quatuor actionibus, nimirum de consecratione, de oblatione quæ fit post illam, de fractione hostiæ, & de sumptione utriusque speciei; in qua scilicet ex his quatuor actionibus, essentialis ratio sacrificii Missæ consistat? In cujus difficultatis resolutione, tam varie opinantur Auctores, ut tot fere inveniantur placita, quot capita. Scotus enim in 4. distinct. 13. quæst. 2. & Gabriel ibidem quæst. 1. art. 3. docent essentiam hujus sacrificii in sola oblatione quæ fit post consecrationem consistere. Ledesma in sola sumptione: Alanus, Vasquez, & Coninck, in sola consecratione: Bellarminus, Amicus, Ysambertus, & alii, in consecratione & sumptione: Melchior Cano in consecratione, oblatione, fractione, & sumptione: Nugno demum asserit consecrationem non esse de essentia incruenti Missæ sacrificii, sed ad illam sufficere aliquam ex aliis actionibus quæ consecrationem subsequuntur: Addit tamen, ordinem ad consecrationem esse de essentia sacrificii Missæ, eo quod sacrificium Missæ sit oblatio Christi existentis sub speciebus Eucharisticis. 32

§. II.

Reficiuntur plures ex illis sententiis.

Dico primo: Oblatio quæ fit post consecrationem, non est tota essentia hujus sacrificii; nec pars essentialis, vel etiam integralis illius. 33

Probatur breviter: Primo, quia per talem oblationem nulla fit immutatio rei oblatæ; quæ tamen est de ratione sacrificii. Secundo, quia non legimus Christum celebrando, talem oblationem adhibuisse. Tertio, nec Apostoli eam a principio adhibuerunt, secundum D. Gregorium lib. 7. Epist. 63. ibi enim scribit eos solam orationem dominicam adhibuisse ad verba consecrationis. Quarto ipsa verbalis oblatio post consecrationem fit in persona Ecclesiæ, ut patet ex illis verbis Canonis: *Unde & memores Domine nos servi tui, &c. offerimus præclaræ Majestati tuæ, &c.* Atqui sacrificium debet offerri in persona Christi, qui est principalis Sacerdos: Ergo talis oblatio non est de essentia hujus sacrificii, unde si modo omittatur ex aliquo accidenti, non definit esse verum sacrificium.

Dico secundo: Fractio hostiæ consecratæ in tres partes, quæ fit a Sacerdote ante sumptionem, non est de essentia hujus sacrificii. 34

Probatur; Tum quia fractio ita solum fit circa species panis: actio autem sacrificativa debet complecti utramque speciem, quia sacrificium Missæ est sacrificium secundum ordinem Melchisedech, qui panem & vinum in sacrificium obtulit. Tum etiam, quia talis fractio solum est quædam præparatio ad sumptionem; frangitur enim hostia, ut possit convenienter sumi. Addo quod, si fractio omittatur, non manebit imperfectum sacrificium, quantum ad essentiam vel integritatem, ut docet S. Th. hic art. 6. ad 6. & constat, si casu hostia ante fractionem caderet in calicem: tunc enim convenienter non posset frangi, & sic deberet relinqui usque ad sumptionem: Ergo fractio hostiæ consecratæ, non est de essentia hujus sacrificii.

Dico tertio: essentia hujus sacrificii non consistit in sumptione, tamquam in parte intrinseca & essentiali. 35

Probatur primo: De fide est Christum in ultima cœna verum obtulisse sacrificium, ut colligitur ex Trid. sess. 21. c. 1. & ex Patribus artic. præced. citatis: Sed non est de fide Christum sacramentales species sumpsisse, licet id asserat D. Thomas supra q. 81. art. 1. tamquam probabilius. Ergo sacrificium Missæ non consistit essentialiter in sumptione specierum; non enim potest res certa fundari in principio dubio.

Probatur secundo: Sacrificium fit in persona Christi, qui est principalis offerens & Sacerdos: Atqui sumptio non est actio facta in persona Christi, sed in persona ipsius sumentis, & pro suo beneficio: Ergo non est essentia hujus sacrificii. 36

Probatur tertio: Sacrificium consistit essentialiter in actione immutativa rei oblatæ: Atqui sumptio non est hujusmodi, nam per hoc quod suscipitur hoc sacramentum, non desinit Christus esse sub speciebus, sed eodem modo sub illis manet, solumque mutatur localiter, ad 37

motum specierum: Ergo essentia hujus sacrificii non consistit in sumptione.

38 Dices per sumptionem non intelligi solam specierum trajectionem in stomachum, hæc enim sine dubio non habet Christum immutare, sed illarum consumptionem, ratione cujus corpus Christi definit esse, illis alteratis & corruptis in stomacho.

Sed contra: Actio quæ est essentialis sacrificio, debet fieri in altari, siquidem in altari offertur sacrificium: Sed consumptio illa specierum non fit in altari, quia tunc solum fit, quando vi caloris naturalis alterantur & corrumpuntur species in stomacho: Ergo talis consumptio non est essentia, vel pars essentialis sacrificii Missæ.

39 Ex his confutata manet sententia Magistri Cano, asserentis non solum consecrationem, sed etiam oblationem, fractionem, & sumptionem esse de essentia hujus sacrificii. Constat etiam non posse Missæ sacrificium consistere in quacumque ex tribus illis ultimis actionibus, ut asserit Nugno: præsertim quia verisimile non est, quod Christus Dominus in designando sacrificio novæ legis, quod excellentissimum est, non determinaverit actionem per quam fieret, cum tamen in antiquis sacrificiis designandis minutim explicaverit Scriptura, quomodo, & quibus actionibus essent facienda, ut patet ex toto Levitico.

§. III.

Solvuntur objectiones.

40 Objicies primo contra primam conclusionem, sacrificium est essentialiter oblatio: Ergo cum sacrificium Missæ non possit consistere essentialiter in ea oblatione quæ fit ante consecrationem, debet saltem consistere essentialiter in ea quæ fit post consecrationem.

Respondeo, Sacrificium non consistere in simplici oblatione, sed in oblatione realiter immutativa rei oblatæ, qualis non est illa quæ fit post consecrationem, sed solum ipsa consecratio, unde in illa, ut infra dicemus, essentialiter consistit Missæ sacrificium. Nec requiritur quod in sacrificio, oblatio fiat verbis expressis, sed sufficit si tantum fiat re, cum non in verbis, sed in rebus essentia sacrificii consistat. De quo infra redibit sermo.

41 Objicies secundo contra secundam conclusionem, auctoritatem D. Thomæ 2. 2. quæst. 85. art. 3. ad 3. ubi inter actiones quæ sufficiunt ad rationem sacrificii, enumerat fractionem panis.

Sed facile respondetur, S. Doctorem ibi loqui de sacrificio in communi, non autem de sacrificio Missæ in particulari in quo panis non est res oblata, nec subinde fractio panis ejus essentia.

42 Objicies tertio: In illa actione consistit essentia hujus sacrificii, quæ repræsentat sacrificium Crucis, nam sacrificium Eucharistiæ est imago quædam repræsentativa passionis Christi: Atqui fractio hostiæ est hujusmodi: Ergo in ea consistit essentia sacrificii.

Respondeo distinguendo Majorem: quæ repræsentat ex institutione Christi, concedo. Ex institutione Ecclesiæ, nego. Divisio autem hostiæ non potest significare sacrificium Crucis, nisi ex institutione Ecclesiæ, quandoquidem illa non est nisi cæremonia ab Ecclesia instituta.

43 Objicies quarto contra tertiam conclusionem: Consumptio specierum, non ex institutione Ecclesiæ, sed ex se & ex sua propria ratione repræsentat sacrificium Crucis: Ergo est de essentia hujus sacrificii. Consequentia patet ex jam dictis, Antecedens vero probatur, tum ex illo Pauli: *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem biberis, mortem Domini annuntiabitis*. Tum ex illo Augustini: *Cum sanguis de calice in ore fidelium funditur, quid aliud nisi corporis in cruce immolatio designatur?* Quæ referuntur in Canone *Cum frangitur*, de consecrat. dist. 2.

Respondeo sumptionem significare passionem & mortem Christi, non proxime & per se (hoc enim pacto solum habet significare sepulturam Christi, quæ ad sacrificium cruentum essentialiter non pertinuit) seu tantum ratione alterius quod præsupponit, scilicet ratione consecrationis, quia hoc ipso quod manducatur Christus, supponitur per consecrationem mystice mactatus & immutatus, ex vi verborum; & hoc solum volunt Apostolus & Augustinus locis citatis.

§. IV.

Vera sententia explicatur.

Dico quarto, Consecratio corporis & sanguinis Christi, est de essentia incruenti Missæ sacrificii: in ea sola, ut dicente ordinem transcendentalem ad sumptionem, tamquam ad finem & terminum extrinsecum, tota essentia hujus sacrificii consistit. Ita communiter recentiores Thomistæ, Suarez, & alii.

Prima pars hujus conclusionis probatur contra Nugno, qui negat consecrationem esse de essentia hujus sacrificii, eo quod sacrificium Missæ sit oblatio Christi 44
existentis sub speciebus Eucharisticis, & quia per consecrationem non immutatur, sed magis producitur victima. Probatur, inquam, hæc pars primo ex Cypriano, vel ex Auctore sermonis de cœna apud Cyprianum, dicente, ex quo prolata sunt verba formæ, panem & calicem, sacramentum simul, medicamentum, & holocaustum esse. Item ex D. Thoma supra quæst. 82. art. 4. ad 1. ubi ait *quod consecratio chrismatis, vel cujuscumque alterius materia non est sacrificium, sicut consecratio Eucharistiæ*. Et art. 10. in corp. docet, Sacerdotes teneri ad sacrificandum, non solum propter ministranda sacramenta populo, sed principaliter per comparationem ad Deum, cui in consecratione hujus sacramenti sacrificium offertur. Et in responsione ad 1. *Hoc sacramentum* (inquit) *perficitur in consecratione Eucharistiæ in qua sacrificium Deo offertur*: Ergo juxta doctrinam D. Thomæ consecratio est de essentia incruenti Missæ sacrificii.

Probatur secundo eadem pars ratione. Potestas consecrandi est de essentia Sacerdotii novæ legis: Ergo & ipsa 45
consecratio de essentia sacrificii. Antecedens admittit Nugno, dicens totam essentiam nostri Sacerdotii consistere adæquate in potestate ad consecrandum, & offerendum sacrificium. Et ratio est, quia forma quæ essentialiter constituit Sacerdotem novæ legis, est character Sacerdotalis, qui per se primo est potestas consecrandi. Consequentia vero probatur: Sacerdotium est essentialiter propter sacrificium, juxta illud Apostoli ad Hebræos 5. *Omnis Pontifex constituitur ut offerat dona & sacrificia pro peccatis*: Ergo si potestas consecrandi sit de essentia Sacerdotii novæ legis, consecratio debet esse de essentia sacrificii ejusdem legis.

Probatur tertio: Illa actio est de essentia sacrificii, 46
quæ est immutativa rei oblatæ: Sed consecratio est hujusmodi: Ergo est de essentia incruenti Missæ sacrificii. Major est certa, & patet ex definitione sacrificii: Minor probatur, Actio separans sanguinem a substantia viventis, est immutativa & destructiva illius: Sed consecratio per se loquendo, & ex vi verborum, sanguinem separat a corpore Christi, quia per consecrationem panis, ex vi verborum, ponitur solum corpus; & per consecrationem calicis, solus sanguis, ita ut veluti per accidens sit, respectu consecrationis, quod illa peracta, sanguis reperiatur in corpore Christi: Ergo consecratio, quantum est de se sacramentaliter & mystice mactat Christum, & in ea fit mystica quædam effusio sanguinis *per gladium verborum*, ut Cyrillus loquitur: sicut sacrificia vetera non sine vera & reali sanguinis effusione, per victimæ materialem occisionem peragebantur.

Confirmatur, Cum sacrificium incruentum Missæ sit 47
essentialiter, repræsentativum sacrificii cruenti Crucis, illa actio est de ejus essentia, qua fit repræsentativum, mortis & passionis Christi: Sed Missæ sacrificium consecratione corporis & sanguinis Christi, fit repræsentativum mortis & passionis ejus, cum per eam ex vi verborum ponatur corpus Christi sub speciebus panis, ut exangue & sine anima, subindeque per eam, ut jam diximus, fiat mystica quædam effusio sanguinis Christi: Ergo consecratio corporis & sanguinis Christi, est de essentia incruenti Missæ sacrificii.

Quod vero illius essentia in ea sola consistat, breviter 48
ostenditur: Tum quia nulla ex aliis actionibus præter consecrationem, est de essentia sacrificii Missæ, ut §. 2. probatum est. Tum etiam, quia ad completam & adæquatam rationem sacrificii duo tantum requiruntur, oblatio nimirum, & immutatio victimæ, ut ex sacrificii definitione patet: utrumque vero in consecratione reperitur, immutatio quidem, ut jam ostensum est: oblatio quoque, quia ad veram oblationem non est necessarium ut Sacerdos in actu signato significet se hostiam offerre, dicendo, *ego offero*, vel *offerimus majestati tuæ*, sed sufficit ut in actu exercito victimam sistat & præsentet Deo. Quemadmodum ergo Christus in cruce sacrificium corporis & sanguinis sui obtulit, non tam verbis, quam factis, moriendo scilicet pro Dei gloria & pro nostra salute: ita Sacerdos consecrans, offert opere & reipsa corpus & sanguinem Christi per consecrationem.

Demum quod ipsa consecratio, ut constituens adæ- 49
quate essentiam incruenti Missæ sacrificii, dicat ordinem transcendentalem ad sumptionem, tamquam ad finem & terminum extrinsecum, ex eo patet quod hoc sacrificium habeat rationem cibi & potus, unde sub speciebus panis & vini offertur: Atqui sumptio est finis & terminus extrinsecus alimenti: Ergo pertinet ad hoc sacrificium tamquam finis connotatum extrinsecum: & licet non sit pars essentialis illius, ut volunt plures ex Recentioribus, est tamen aliquo modo de ejus integritate. Unde D. Thomas hic art. 6. ad 3. ait quod si contingat

tingat in calice consecrato venenum esse, non debet sumi, sed in aliquo vase sanguis Christi reponendus est, & aliud vinum consecrandum, *ut sacrificium perficiatur*. Ipsa etiam Ecclesia in casu quo contingeret Sacerdotem mori ante sumptionem specierum, stricte præcipit, ut alius Sacerdos, etiam non jejunus, propter integritatem sacrificii, species consecratas sumat. Item in Concilio Toletano 12. can. 5. gravis pœna imponitur Sacerdotibus, qui non communicabant, quoties Missam celebrabant: *Nam quale* (inquit) *erit sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur*. Ex quibus intelliges, non ideo sumptionem ad hujus sacrificii integritatem pertinere, quod sine illa salvari nequeat immutatio ad rationem sacrificii necessaria; illa enim, ut supra ostendimus, in consecratione sufficienter salvatur; sed quia, ut diximus, cum hoc sacrificium habeat rationem cibi & potus, ad sumptionem tamquam ad finem extrinsecum ordinatur, subindeque eam extrinsece connotat.

50 Dices, si contingat corpus Christi in altari apparere sub specie carnis, communiter docent Theologi non esse sumendum; neque tunc teneri Sacerdotem ad aliam hostiam consecrandam. At si consumptio esset de integritate sacrificii, teneretur Sacerdos aliam hostiam consecrare, ne imperfectum maneret sacrificium, cujus perfectio & integritas est de jure divino: Ergo sumptio specierum non pertinet ad integritatem Sacrificii Missæ.

51 Respondeo, data Majori, negando Minorem; quia eo casu miraculoso & extraordinario, censetur Auctor ipse sacrificii Deus per miraculum dispensare, ob peculiares fines quos per tale miraculum intendit. Consultius tamen videretur, etiam in casu illo extraordinario aliam hostiam consecrare & sumere ad perficiendum sacrificium, ut docet S. Thomas hic qu. 82. art. 4. ad 3. his verbis: *Si miraculose corpus Christi in altari sub specie carnis appareat, aut sanguis sub specie sanguinis, non sumendum.... Nec propter hoc Sacerdos transgressor efficitur, quia ea, quæ miraculose fiunt, legibus non subduntur. Consulendum tamen esset Sacerdoti, quod iterato corpus & sanguinem Domini consecraret & sumeret*.

§. V.

Solvuntur objectiones.

52 Objicies primo contra præcedentem conclusionem: Ita se habet consecratio ad incruentum sacrificium Missæ, sicut se habuit incarnatio ad sacrificium cruentum Crucis; nam sicut Deus factus homo in Cruce oblatus est; ita Christus factus panis vitæ spiritualis, in altari offertur: Sed incarnatio non est de essentia sacrificii Crucis, sed tantum quid prævium ad ipsum, sive præparatio rei offerendæ & sacrificandæ, juxta illud ad Hebræos 10. *Corpus autem aptasti mihi*: Ergo similiter consecratio non est de essentia sacrificii Missæ, sed quid præsuppositive requisitum ad ipsum.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Quod sacrificatur, præexistit immolationi; Sed corpus Christi quod sacrificatur in Missa, non præexistit sub speciebus consecrationi, cum per illam ponatur & producatur: Ergo corpus Christi per consecrationem non immolatur, subindeque illa non est de essentia sacrificii.

54 Ad objectionem respondeo, negando paritatem Majoris universaliter sumptam, triplicemque assignando rationem discriminis. Prima est, quia incarnatio non fuit positio corporis Christi super altare Crucis, subindeque neque oblatio ejus in sacrificium; consecratio vero corporis Christi, utramque rationem sortitur; nam & ponit corpus Christi super altare, & ipsum sistit & offert in sacrificium, ut supra ostensum est. Secunda est, quia Christus, ut principalis offerens in Missa, præsupponitur consecrationi, quia non offertur ut est sub speciebus, sed ut in propria specie existens; offertur autem, ut est sub speciebus. At vero ut principalis offerens in sacrificio Crucis, non potuit præsupponi ad incarnationem. Tertia disparitas est, quia incarnatio non est mutatio aliquo modo destructiva, sicut est ea quæ requiritur ad rationem sacrificii, quæque reperitur in consecratione, modo superius explicato, sed mutatio solum positiva & perfectiva.

55 Ad confirmationem respondeo, quod sacrificatur præexistere debere immolationi, quando per actionem sacrificandi non fit; non implicare tamen quod actio sacrificandi non fit simul productio victimæ, & immutatio illius, subindeque quod victima ad eam non præsupponatur, ut magis explicabitur in solutione objectionis sequentis.

56 Objicies ergo secundo: Sacrificium est essentialiter actio victimam immutans & destruens: At in sacrificio Missæ, consecratio non destruit victimam, nimirum corpus Christi, sed potius illud ponit & producit sub speciebus: Ergo Missæ sacrificium non consistit in consecratione.

57 Mirum est quantum hæc difficultas Theologorum ingenia exerceat, & in quam varios dicendi modos eos abire compellat. In primis Vasquez respondet, quod quamvis de ratione sacrificii absoluti sit quod destruatur victima, non tamen de ratione sacrificii quod non est absolutum, sed solum commemorativum alterius, cujusmodi est sacrificium Eucharistiæ, quod ait consistere in sola repræsentatione sacrificii Crucis.

Verum hæc solutio & doctrina displicet aliis Theologis, & breviter confutari potest. Quod enim est de na- 58
tura sacrificii ut sic, omni sacrificio, quodcumque illud sit, convenire debet: Sed immutatio rei oblatæ est de ratione sacrificii ut sic, ut docet D. Thomas 2. 2. q. 85. art. 3. ad 3. & colligitur ex nomine Hebræo sacrifici זבח *Zebach*, quod latine mactatio dicitur. Idipsum constat in sacrificiis veteris legis, in quibus omnibus res oblata destruebatur, vel per occisionem, ut in victimis, quando sacrificabantur viventia; vel per combustionem ut in immolationibus, in quibus offerebantur inanimata solida, cujusmodi sunt simila, thus, sal, &c. vel per offusionem, ut in libaminibus, in quibus offerebatur aqua, vinum, oleum &c. Ratio vero petitur ex differentia quæ est inter adorationem, oblationem simplicem, & sacrificium: adoratio enim exhibet cultum Deo, quatenus submittit hominem Deo tamquam suo superiori; oblatio quatenus submittit ipsum Deo, tamquam domino rerum omnium exteriorum, & ideo ipsi aliquam rem exteriorem offert, in quo distinguitur ab adoratione; sacrificium vero, quatenus submittit hominem Deo tamquam auctori vitæ & necis; ideoque ad hoc significandum debet immutare rem oblatam, eamque quodammodo destruere: Ergo sacrificium quodcumque illud sit, sive absolutum, sive commemorativum, debet esse destructivum victimæ. Unde licet sacrificium incruentum Missæ, sit repræsentativum sacrificii incruenti Crucis, si tamen non importet immutationem rei oblatæ, non erit, neque dici poterit verum sacrificium, sed dumtaxat nuda imago & repræsentatio sacrificii veri.

Respondet secundo Suarez objectioni propositæ, quod 59
quando in sacrificio res oblata producitur ex alia substantia quæ destruitur, non est necessarium quod sacrificium sit immutatio rei oblatæ, & termini ad quem, sed sufficit quod terminus a quo destruatur, unde cum in sacrificio Missæ corpus Christi producatur ex substantia panis quæ destruitur, in eo salvatur vera ratio sacrificii, absque eo quod per consecrationem corpus Christi quod est res oblata, destruatur.

Sed in primis hæc solutio destruit definitionem sacri- 60
ficii in communi, nam sacrificium in communi definitur *oblatio externa religiosa soli Deo facta, alicujus rei permanentis, cum aliqua ejusdem rei immutatione*. In qua definitione aperte declaratur, immutationem debere heri circa ipsam rem oblatam. Unde D. Thomas 2. 2. qu. 85. art. 3. ad 3. sic ait: *Sacrificia proprie dicuntur, quando circa res oblatas aliquid fit, sicut quod animalia occidebantur, & comburebantur; quod panis frangitur & comeditur*. Quare Suarez novam eudendo definitionem sacrificii, exponit mysteria nostræ fidei risui hæreticorum, præbetque illis ansam cogitandi & dicendi, non posse a Catholicis defendi quod Eucharistia sit verum sacrificium, nisi essentias rerum immutando, & novas definitiones comminiscendo.

Deinde ex hac solutione sequeretur quod conversio ligni verbi gratia in calicem, & ipsa calicis oblatio & consecratio, esset verum sacrificium; esset enim productio rei sacræ, & destrueretur terminus a quo hujus oblationis, nimirum substantia ligni: Sed hoc videtur absurdum: Ergo &c. His ergo solutionibus prætermissis

Ad objectionem respondeo, ad rationem sacrificii suffi- 61
cere, ut ex modo quo offertur sacrificium, sequi debeat mors victimæ connaturaliter, quamvis de facto non sequatur: Si enim in veteri lege post illarum vulnus lethale, Deus miraculose conservasset victimam, adhuc verum ibi fuisset sacrificium; quia ex quo vulnus illud fuisset lethale, non minus illa actio significasset dominium Dei in vitam & mortem, quam, si de facto sequuta fuisset mors: Quia ergo in proposito consecratio, quantum est de se, & ex vi verborum, habet separare sanguinem a corpore Christi, quamvis de facto non destruat Christum, est tamen destructiva illius, & ideo habet veram rationem sacrificii, præsertim cum verba in definitionibus non dicant actum, sed aptitudinem, ut communiter docent Philosophi. Potestque hæc solutio illustrari exemplo Martyrii; multi enim docent, non requiri ad coronam martyrii, quod actu sequatur mors, sed sufficere quod tale vulnus infligatur, quod de facto per se natum est inferre mortem, quamvis ex aliquo accidenti mors impediatur.

Instabis: Illa actio quæ est productiva victimæ, non 62
est destructiva illius: Sed consecratio est productiva victimæ, cum per eam corpus Christi sub speciebus panis & vini producatur: Ergo non est destructiva illius.

Respondeo quod quamvis repugnet eamdem actionem produ-

producere aliquem terminum, & simul ipsum destruere; fieri tamen potest, ut actio quæ efficit aliquem terminum, sit destructiva ejusdem, quando ex modo producendi ita ipsum attingit, ut quantum est de se habeat separare corpus a sanguine, sicut contingit in proposito.

63 Urgebis: Actio immutativa & destructiva victimæ, debet supponere illam productam: Sed consecratio etiam ut habet ponere corpus separatum a sanguine, quantum est de se, non supponit victimam productam, sed potius illam producit: Ergo non est immutativa & destructiva illius. Minor probatur, quia victima non est Christus utcumque, sed Christus, ut existens sub speciebus panis & vini: Atqui consecratio producit Christum sub illa ratione; Ergo quantum est de se non supponit victimam productam.

Respondeo distinguendo Majorem: Actio immutativa & destructiva victimæ, debet supponere illam productam, prioritate rationis, concedo: prioritate reali, nego. Vel sub aliqua formalitate, concedo: Absolute & simpliciter, nego. Similiter distinguo Minorem: consecratio non supponit victimam productam, sub ea formalitate qua productiva est corporis Christi sub speciebus, concedo Minorem; sub alia, nego Minorem; & eodem modo distinguo Consequens: Ergo consecratio, quatenus est productiva corporis Christi sub speciebus, non est destructiva illius, concedo: sub alia ratione & formalitate nego. Tres ergo formalitates in eadem consecratione diligenter distinguendæ sunt, quarum una præcedat aliam, prioritate aliqua rationis. In primis enim habet consecratio quod actio productiva & præparativa victimæ, quatenus est conversio panis & vini in corpus & sanguinem Christi, Secundo quatenus per eamdem actionem victima præsentatur Deo in actu exercito, in honorem & cultum ipsius, habet rationem oblationis. Tertio quatenus eadem consecratio ex modo quo producit victimam, habet quantum est de se, constituere corpus separatum a sanguine; & modo quodam mortuo, per modum cibi, habet hæc actio quod sit immutativa victimæ. Cæterum tres illæ ejusdem actionis formalitates, hunc habent inter se ordinem, ut secunda supponat primam, & utraque antecedat tertiam.

64 Objicies tertio: In die Parasceves offertur verum sacrificium: Atqui tunc non fit consecratio, sed tantum consumptio specierum: Ergo non in illa, sed in ista consistit ratio sacrificii. Major probatur, tum quia Sacerdos inter precandum appellat illam cæremoniam sacrificium: tum etiam, quia fideles tenentur illi assistere, si inciderit in diem festum.

65 Respondeo negando Majorem, dicit enim S. Thomas hic art. 2. ad 2. non offerri in die Parasceves sacrificium incruentum, ne passio mystica & expressa de eodem die repræsentetur. Unde Hugo Victorinus secundo codice miscellaneorum lib. 5. *Hodie non sacrificamus, dum hostia de manibus tollitur: non sacrificant amici, dum crucidant inimici*. Ad probationem in contrarium dico, cæremoniam illam quæ fit in die Parasceves appellari sacrificium in latiori significatione, quia est complementum sacrificii hesterni, in quo hostia quæ tunc consumitur, fuerat consecrata: unde negamus esse novum & perfectum sacrificium, non solum quia non fit consecratio, sed etiam quia non sumitur, nisi una species, cum tamen utraque species sit de essentia sacrificii, ut supra ostensum est. Fideles vero tenentur illi assistere, si inciderit in diem festum, quia tenentur illi assistere, eodem modo quo fit ab Ecclesia.

66 Dices, Sumptio illa debet pertinere ad aliquam speciem religionis: Non ad aliam quam ad sacrificium: Ergo talis sumptio est vere sacrificium.

Respondeo poni in specie religionis, in qua ponitur susceptio cujuslibet sacramenti, quamvis indirecte possit reduci ad speciem sacrificii, quatenus est terminus extrinsecus, & consummatio sacrificii oblati in die præcedenti.

67 Pro completa explicatione essentiæ sacrificii Missæ, inquirunt hic Auctores, quomodo distinguatur sacrificium Missæ a sacrificio incruento quod Christus obtulit in nocte cœnæ, & quod moriens obtulit in Cruce? Ad quod breviter respondeo, non distingui nisi numero, a priori: a posteriori vero, in ritu & ratione offerendi, distingui quodammodo specie; Quamvis ex parte rei oblatæ, utrumque sit idem numero sacrificium. Primum patet, quia in sacrificio quod Christus obtulit in nocte cœnæ, & in eo quod nos offerimus in Missa, est eadem res oblata, & idem modus offerendi scilicet transubstantiatio: Ergo distinguuntur solo numero. Secundum etiam constat, quia in Cruce fuit oblatum sacrificium per actionem cruentam; in altari vero per consecrationem, quæ est actio diversæ rationis: Ergo hujusmodi sacrificia distinguuntur quodammodo specie, cum habeant diversum modum offerendi. Dico *quodam modo*, quia cum habeant idem motivum formale, & distinctio se teneat solum ex parte substrati materialis, non est proprie distinctio specifica, si aliunde verum sit, virtutem religionis in Christo, non distingui specie a nostra. Tertium denique probatur, quia est eadem res quæ offertur in sacrificio Missæ, & quæ fuit oblata in Cruce, & in nocte cœnæ; Ergo ex parte rei oblatæ non distinguuntur etiam numero; hoc volunt tantum SS. Patres, dum asserunt, utrumque sacrificium, cruentum & incruentum, esse idem, solum enim volunt idem esse sacrificium, vel quia in utraque est eadem res oblata, vel etiam quia sacrificium Missæ, est imago sacrificii Crucis: imago enim & res repræsentata dicuntur esse idem in esse repræsentativo.

ARTICULUS III.

A quibus & pro quibus possit Missæ sacrificium offerri?

68 DIco primo, in sacrificio Missæ multiplicem esse offerentem. Conclusio indiget solum explicatione.

Dicimus ergo, primum ac principalem offerentem in sacrificio Missæ, esse Christum Dominum, qui cum sit supremus Sacerdos, una cum Sacerdotibus hoc sacrificium offert, & ad actionem sacrificandi concurrit. Unde hoc sacrificium est infinitum, non solum ex parte rei oblatæ, sed etiam ex parte personæ offerentis, ut infra dicemus, subindeque quoad utrumque æquiparatur sacrificio Crucis & cœnæ, ut docet Tridentinum sess. 22. cap. 1. his verbis: *Una eademque est hostia, idem nunc offerens, Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa.*

69 Secundi offerentes Missæ sacrificium, sunt Sacerdotes, qui illud in persona Christi, & nomine totius Ecclesiæ Deo offerunt. Diverso autem modo illud offerre dicuntur in persona Christi, & nomine totius Ecclesiæ; nam in persona Christi illud offerunt ut inferiores & ministri, nomine & jussu superioris: nomine vero Ecclesiæ, ut superiores pro inferioribus; est enim Ecclesia prout a Sacerdotibus conditinguitur, populus fidelis, qui hoc sacrificium offert per Sacerdotem, ut per superiorem & suum advocatum apud Deum. Unde tertio laici omnes fideles possunt dici hoc sacrificium offerentes, ut docet Innocentius Tertius libro tertio de Mysteriis Missæ capite quinto, ubi affirmat ideo Sacerdotem sæpius in canone Missæ dicere, *Offerimus*, quia non in sua tantum, sed in totius Ecclesiæ persona sacrificat, & omnes quodammodo cum illo offerunt. Idem docet Petrus Damianus Epistol. 13. ad Leonem inclusum cap. 8. ubi exponens verba illa Canonis: *Unde & memores nos servi tui*, subdit: *In his verbis patenter ostenditur, quod a cunctis fidelibus, non solum viris, sed & mulieribus, sacrificium illud laudis offertur; licet ab uno specialiter Sacerdote offerri videatur: quia qua ille offerendo manibus tractat, hac multitudo fidelium intenta mentium devotione commendat. Quod illic quoque declaratur, ubi dicitur: Hanc igitur oblationem servitutis nostræ &c. Quibus verbis luce clarius constat, quia sacrificium, quod a Sacerdote sacris altaribus superponitur, a cunctis Dei familia generaliter offeratur.* Porro ex omnibus fidelibus, illi magis specialiter dicuntur offerentes, qui propter conjunctionem intentionum suarum cum intentione Sacerdotis, externum quoddam officium exhibent, inserviendo, & necessaria ad sacrificium suppeditando, ut Diaconus, Subdiaconus, Acolythi &c. illique qui peculiarem Eleemosynam tribuunt, ut pro se vel suis Missa celebretur.

Dico secundo, sacrificium Missæ offerri posse pro omnibus viventibus: etiam infidelibus; & pro mortuis fidelibus, pœnam peccatorum in purgatorio luentibus; non tamen pro damnatis, aut pro parvulis defunctis absque baptismo, bene tamen pro beatis.

70 Prima pars quoad fideles clara est, quoad infideles vero probatur, contra Sotum & Vasquez, ex Augustino Epist. 59. ad Paulinum, ubi de orationibus, & postulationibus quæ in Missa fiunt, ait: *Ne quisquam existimaret, non esse ista facienda pro his a quibus persecutionem patiebatur Ecclesia, cum membra Christi ex omni essent hominum genere colligenda.* Item Prosper lib. 1. de vocat. gentium cap. 12. *Supplicat* (inquit) *ubique Ecclesiæ Deo, non solum pro Sanctis & in Christo jam regeneratis, sed etiam pro omnibus infidelibus, & inimicis Crucis Christi, pro idolorum cultoribus, pro Judais &c.* Paulo ante dixerat: *Quæ legem supplicationis, ita omnium Sacerdotum, & omnium fidelium devotio tenet.* Idem multo ante docuerat Clemens Romanus lib. 8. Constit. cap. 12. ubi in Missa orare præcipit pro Rege, & pro omnibus qui in sublimitate sunt, proque iis qui foris sunt, & errant.

71 Confirmatur: Sacrificium Missæ est applicatio cruenti sacrificii Crucis: Sed istud oblatum fuit pro omnibus, etiam pro infidelibus, 1. ad Timoth. 2. & 1. Joann. 2. Ergo & illud offerri potest pro omnibus viventibus, etiam infidelibus.

Confir-

Confirmatur amplius: In lege antiqua fuerunt sacrificia pro infidelibus oblata 1. Esdræ 6. & 1. Machab. 12. Ergo & in lege nova Missæ sacrificium pro infidelibus offerri potest. Consequentia patet: nam legi novæ, utpote legi gratiæ, charitatis, & misericordiæ, id magis videtur convenjens.

72 Neque obstant verba illa Augustini l. 1. de anima & ejus origine cap. 9. *Quis offerat sacrificium Christi, nisi pro iis qui sunt membra Christi?* Id enim (ut explicat S. Thomas in 4. dist. 12. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 2. ad 4.) intelligi debet de membris actu vel potentia, cujusmodi sunt omnes homines quamdiu vivunt. Ibi enim loquitur Augustinus de parvulis qui moriuntur absque baptismo, quibus nullo modo potest prodesse sacrificium, cum nec sint, nec esse possint membra Christi. Caput vero *Nobis* 1. & caput *Sacris*, de sententia excommunicationis, tantum prohibent, ne Sacerdos offerat & oret velut publica persona, nomine Christi, & totius Ecclesiæ, pro infidelibus, vel Apostatis, aut excommunicatis majori excommunicatione; non autem ne privata intentione, & oratione, pro ipsis oret inter sacrificandum, ut notant Sylvester, Sylvius, Suarez, & alii. Ex quo inferes, Missam posse multo magis offerri pro Catechumenis; præsertim cum talis fuerit usus primitivæ Ecclesiæ, ut testantur Clemens lib. 8. Const. cap. 45. & 6. Chrysostomus in sua Liturgia, & Augustinus Ep. 107. ad Vitalem.

73 Secunda pars conclusionis, quæ asserit sacrificium Missæ, pro mortuis fidelibus posse offerri, patet ex perpetuo usu Ecclesiæ, quæ pro defunctis semper celebravit, ut constat ex Liturgiis Jacobi, Matthæi, & Marci, & testantur Clemens Romanus lib. 8. Constit. cap. 9. Tertullianus lib. de Corona militis cap. 3. Cyrillus Catech. 5. Mystag. Cyprianus lib. 1. Epistol. 9. Chrysostomus homil. 69. ad populum, ubi dicit ab Apostolis id sancitum fuisse. Augustinus lib. de cura pro mortuis cap. 1. & lib. 9. Confess. cap. 12. & 13. Ambrosius in Orationibus de obitu Theodosii, Valentini, & Satyri fratribus, ubi se pro illorum animabus sacrificaturum promittit.

74 Ratio etiam suffragatur: Christus enim in sacrificio Crucis, cujus Eucharisticum est applicatio, obtulit seipsum etiam pro defunctis, scilicet pro omnibus, qui a mundi principio ante illum pie defuncti erant. Item in lege Mosaica fuerunt sacrificia pro mortuis, ut patet 2. Machab. 12. ubi dicitur, Judam sacrificium pro mortuis offerendum curasse, ejusque factum Scriptura laudans, subdit: *Sancta ergo & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur*: Ergo a fortiori in lege nova sacrificium pro defunctis offerri potest. Unde Tridentinum sessione 25. in Decreto de purgatorio ait, *Animas in purgatorio detentas, fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili Altaris sacrificio, juvari*. Item Chrysostomus homil. 3. in Epistolam ad Philippenses prope finem: *Non frustra* (inquit) *instituerunt Apostoli, ut cum tremenda mysteria celebrantur, fieret eorum commemoratio qui ex hac vita decesserunt. Sciebant enim magnum inde lucrum, multamque utilitatem eis provenire. Cum enim adsit populus universus, & collegium Sacerdotale manus attollat, & coram posita sit tremenda hostia, quomodo iram Dei non placabimus pro illis orantes?*

75 Tertia pars quæ asserit illud non posse offerri pro damnatis, aut pro parvulis defunctis absque baptismo, non minus evidens est, cum damnati, utpote in termino existentes, nullius sint remissionis capaces, ut ostendimus disp. 8. art. 7. in Tractatu de peccatis, illique nec actu nec potentia sint membra Christi. Unde cap. *Pro abeuntibus* 13. quæst. 2. prohibetur orare pro damnatis. Nec obstant aliqua exempla quæ afferri solent de anima Trajani, precibus S. Gregorii ab inferis liberata, & de aliis Gentilibus in vitam revocatis, ac tandem salvatis; nam hæc, vel apocrypha sunt, vel cum sint contra communem legem a Deo statutam, non sunt in exemplum adducenda.

76 Ultima denique pars quæ affirmat pro beatis Missæ sacrificium posse offerri, id est in eorum honorem, seu in gratiarum actionem pro gloria qua donati sunt, & fruuntur in cælis, patet ex variis orationibus Ecclesiæ in Missa recitatis, ut ex oratione secreta Missæ de S. Bartholomæo, ubi sic dicitur: *Quæsumus Domine, ut ejus auxilio tua beneficia capiamus, pro quo tibi laudis hostias immolamus.*

ARTICULUS IV.

Utrum Missæ sacrificium valorem habeat propitiatorium ad obtinendam remissionem peccatorum, & impetrativum pro obtinendis a Deo beneficiis; & quomodo illos effectus causet?

77 DIco primo, sacrificium Missæ propitiatorium esse, & ad remissionem peccatorum mortalium & venialium, ac pœnarum pro eis debitarum valere. Conclusio est certa de fide, ac definita in Tridentino sess. 22. cap. 2. ubi sic dicitur: *Docet Sancta Synodus sacrificium istud vere propitiatorium esse, per ipsumque fieri, ut si cum vero corde & recta fide, cum metu & reverentia, contriti & pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit*. Et can. 3. *Si quis dixerit Missæ sacrificium, tantum esse laudis & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii in Cruce peracti, non autem propitiatorium, anathema sit.*

78 Ratio etiam suffragatur: Nam ut dicitur ad Hebræos 5. Omnis Pontifex constituitur, ut offerat sacrificia pro peccatis: Ergo cum Sacerdotes novæ legis non nisi Missæ sacrificium offerant, illud tamquam propitiatorium pro peccatis offerunt, non solum pro seipsis, sed etiam pro populo; Sacerdos enim, ut ibidem ait Apostolus, *debet quemadmodum pro populo, ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis*. Unde in Liturgia D. Jacobi Minoris dicitur, *Offerimus tibi incruentum sacrificium pro peccatis nostris & ignorantiis*. Et Cyprianus serm. de Cœna Domini, ait Eucharistiam esse *holocaustum ad purgandas iniquitates*. Et certe, si propter sacrificium taurorum & arietum, junctum precibus Job, Deus peccata remisit Eliphaz Themanitæ, & ejus sociis, ut dicitur Job 42. quanto credibilius est, Deum hoc sacrificium in quo unigeniti ac dilectissimi filii sui corpus ipsi immolatur, acceptare infallibiliter ad similem effectum? Unde Chrysostomus homil. 3. de incomparabili natura Dei, versus finem, ait quod *sicut homines ramos olearum gerentes, movere Reges consueverunt, eoque arboris genere, misericordiam commemorant & humanitatem: sic Angeli tunc* (dum Missæ sacrificium celebratur) *pro ramis oleaginis, corpus Domini ipsum protendentes, rogant pro genere humano, quasi dicant: Pro his Domine rogamus, quos tu adeo dilexisti, ut pro eorum salute mortem obires, animam in Cruce effuderes: pro his supplicamus, pro quibus ipse tuum largitus es sanguinem, pro his oramus, pro quibus corpus hoc immolasti*. Tandem sic concludit: *His itaque magis magisque animadversis, fratres charissimi, omnes tempore illo Ecclesiam properamus, ut Dominum ad misericordiam invitemus, & tempestivi adjumenti gratiam comparemus.*

79 Nec solum pro mortalium, sed etiam pro venialium remissione valet Missæ sacrificium: Tum quia huic mirabili sacrificio concedendum est id omne quod sacramentalibus tribuitur: sacramentalia vero habent vim remittendi culpas veniales, ut dicemus in Tractatu de pœnitentia, disp. 6. Tum etiam, quia cum in lege Mosaica essent quædam sacrificia quæ expiabant infallibiliter ab immunditiis legalibus, videtur lex gratiæ habere debere aliquod sacrificium quod expediet a culpis levibus, & venialibus quas quotidie committimus, Unde can. *Utrum* de consecrat. dist. 2. Missæ sacrificium quotidie iterari dicitur: *Quia quotidie peccamus peccatis sine quibus mortalis infirmitas vivere non potest*, qualia sunt venialia.

Dico secundo, Missæ sacrificium caussat remissionem peccatorum mortalium ex opere operato, non quidem immediate & directe, sicut sacramenta caussant gratiam, sed indirecte tantum & mediate, impetrando scilicet a Deo auxilium, quod homo excitetur ad contritionem, vel attritionem cum sacramento, quorum vi immediate remissio peccatorum obtineatur.

80 Prima pars probatur contra Suarez, Serram, & alios, qui negant Missæ sacrificium caussare remissionem peccatorum ex opere operato. Ille effectus caussatur ex opere operato ab isto sacrificio, qui caussatur ex sola dignitate sacrificii independenter a merito vel dignitate Sacerdotis, aut ejus pro quo offertur: Sed remissio peccatorum mortalium, hoc modo caussatur a sacrificio Missæ: Ergo tale sacrificium eam caussat ex opere operato. Major patet, in hoc enim distinguitur effectus ex opere operato, ab effectu ex opere operantis, quod ille datur intuitu meritorum Christi, & ex institutione ipsius, quia merita sua tali vel tali operi applicavit: iste vero datur intuitu meriti facientis opus. Minor vero probatur ex Tridentino sess. 22. cap. 2. ubi sic dicitur: *Quoniam in divino hoc sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis semel seipsum cruente obtulit, declarat Sancta Synodus, sacrificium istud vere propitiatorium esse, &c. Hujus quippe oblatione placatur Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit. Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens, Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa*. Sed quod convenit sacrificio ratione rei oblatæ, & principalis offerentis; convenit ipsi ratione propriæ dignitatis: Ergo remissio peccatorum mortalium caussatur a sacrificio Missæ, ex sola dignitate sacrificii independenter a merito vel dignitate Sacerdotis offerentis, aut ejus pro quo offertur.

81 Secunda pars conclusionis, quæ asserit Missæ sacrificium, non